

«ВЕЛИКА УКРАЇНЬСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

ТАЦІЙ В. Я., почесний президент НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (голова редколегії)

ШЕМШУЧЕНКО Ю. С., академік-секретар відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (заступник голови редколегії)

ПЕТРИШИН О. В., президент НАПрН України, академік НАПрН України (відповідальний секретар редколегії)

БАРАБАШ Ю. Г., член-кореспондент НАПрН України

БИТЯК Ю. П., академік-секретар відділення державно-правових наук і міжнародного права НАПрН України, академік НАПрН України

БОРИСОВА В. І., член-кореспондент НАПрН України

БОРИСОВ В. І., академік НАПрН України

БУРОМЕНСЬКИЙ М. В., член-кореспондент НАПрН України

ГЕТЬМАН А. П., заступник академіка-секретаря відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАПрН України

ГЛІБКО С. В., директор Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ГОНЧАРЕНКО В. Д., академік-секретар відділення теорії та історії держави і права НАПрН України, академік НАПрН України

ГУСАРОВ С. М., член-кореспондент НАПрН України

ДОВГЕРТ А. С., член-кореспондент НАПрН України

ЖУРАВЕЛЬ В. А., головний учений секретар НАПрН України, академік НАПрН України

КІВАЛОВ С. В., керівник Південного регіонального наукового центру НАПрН України, академік НАПрН України

КОМАРОВ В. В., академік НАПрН України

КРУПЧАН О. Д., директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, академік НАПрН України

КУЗНЄЦОВА Н. С., віце-президент – керівник Київського регіонального центру НАПрН України, академік НАПрН України

КУЧЕРЯВЕНКО М. П., перший віце-президент НАПрН України, академік НАПрН України

ЛУК'ЯНОВ Д. В., член-кореспондент НАПрН України

МАКСИМОВ С. І., член-кореспондент НАПрН України

НАСТЮК В. Я., член-кореспондент НАПрН України

НОР В. Т., академік НАПрН України

ОРЛЮК О. П., директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України, академік НАПрН України

ПИЛИПЧУК В. Г., директор Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

ПРИЛИПКО С. М., академік НАПрН України

СЕРЬОГІНА С. Г., директор Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

СКРИПНЮК О. В., академік НАПрН України

ТИХИЙ В. П., радник президії НАПрН України, академік НАПрН України

УСТИМЕНКО В. А., член-кореспондент НАН України та НАПрН України

ШАКУН В. І., академік НАПрН України

ШЕПТЬКО В. Ю., академік НАПрН України

ШУЛЬГА М. В., член-кореспондент НАПрН України

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 15

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2019

УДК 340(477)(031)
В27

Редакційна колегія 15-го тому:

В. А. Устименко (голова),
Д. В. Задихайло (заступник голови),
Р. А. Джабраїлов (відповідальний секретар),
В. К. Мамутов, А. Г. Бобкова, В. С. Щербина,
О. М. Вінник, О. П. Подцерковний

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:
О. О. Цюкіна

В27 **Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .**

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 15 : Господарське право / редкол.: В. А. Устименко (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2019. — 784 с. : іл.

ISBN 978-966-937-469-1

Видання є систематизованим зводом знань з господарського права, в якому розкриваються основні поняття і категорії цієї галузі з посиланнями на норми чинного законодавства України. Містить довідкові дані про вітчизняні наукові центри, що здійснюють господарсько-правові дослідження, відомих українських учених-господарників.

Розраховане на широке коло читачів, які цікавляться господарським правом, зокрема науковців, викладачів, аспірантів і студентів, практичних працівників.

УДК 340(477)(031)

ISBN 978-966-937-469-1 (т. 15)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2019
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2019
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019
© Видавництво «Право», 2019

ПЕРЕДМОВА

Галузь господарського права відзначається особливим характером розвитку та впливом на економічні відносини. Саме економіка держави зі складно структурованими відносинами становить емпіричну основу формування норм господарського права. Усвідомлення важливості систематизації господарського законодавства зумовило прийняття у 2003 р. Господарського кодексу України, який заклав підґрунтя для подальшого оновлення й розвитку господарського права та законодавства.

За роки незалежності України господарсько-правова доктрина значно розвинулася, з'явилося багато глибинних наукових досліджень із різних актуальних питань теорії господарського права, набула істотної специфіки правотворча діяльність з ухвалення актів господарського законодавства тощо.

Під впливом євроінтеграційних процесів система господарського права та законодавства сприйняла нові інститути, які справляють визначальний вплив на економіку держави та на процес формування сучасної правової системи України в цілому.

У п'ятнадцятому томі «Господарське право» містяться статті, які акцентовано розкривають ознаки становлення, розвитку та сучасного стану господарського права й законодавства. Особливістю цього тому є те, що в ньому подано як усталені наукові й нормативні категорії, так і нові правові конструкції та явища правової дійсності.

Загальновідомо, що розвиток будь-якої галузі науки, зокрема науки господарського права, забезпечується працею видатних вчених, відомості про життєвий та творчий шлях яких подано у статтях-персоналіях до цього тому. На думку авторів, читачеві мають бути відомі не лише наукові здобутки науковця-правознавця, а й особливості становлення його як особистості та професіонала.

Автори у лаконічній та стислій формі дали науково обґрунтовані відповіді на низку питань, які цікавлять як вчених і юристів-практиків, так і аспірантів та студентів юридичних факультетів закладів вищої освіти.

Редколегія

А

АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ – вид страхування на ринках авіаційних послуг. Розрізняють добровільне та обов’язкове страхування цих послуг. За своїм характером може бути майновим, особистим та страхуванням відповідальності. Характеризується особливістю ризиків; значною капіталізацією ризиків; високим рівнем перестраховування ризиків; наявністю катастрофічних ризиків; регулюється здебільшого міжнар. правом; тісно пов’язане з міжнар. страховим ринком у сфері авіаційного страхування.

Прав. регулювання забезпечується міжнар. договорами (осн. з яких є Варшавська конвенція 1929, Гаазький протокол 1955, яким вносилися поправки до Варшавської конвенції; Рим. конвенція 1952 із змінами та доповненнями згідно з протоколом 1978; Гвадалахарська конвенція 1961; Монреальські протоколи міжнар. орг-ції ІКАО 1975; Монреальська конвенція 1999), нормат. актами міжнар. орг-цій цив. авіації (ІКАО, ІАТА) та нац. зак-вом.

У нац. зак-ві регулюється Повітряним кодексом України 2011; ЗУ «Про страхування» 1996, Постановою КМУ № 678 «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов’язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 верес. 2017 та ін.

В Україні під А. с. ц. а. здебільшого розуміють один із видів обов’язкового страхування відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про страхування». Обов’язкове А. с. ц. а. проводиться з метою забезпечення захисту інтересів експлуатантів, пасажирів, третіх осіб і включає: страхування відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти, вантажу; страхування відповідальності експлуатанта повітряного судна за шкоду, заподіяну третім особам; страхування членів екіпажу повітряного судна та ін. авіаційного персоналу; страхування повітряних суден; страхування працівників замовника авіаційних робіт, осіб, пов’язаних із забезпеченням технол. процесу під час виконання авіаційних робіт.

Суб’єктами обов’язкового А. с. ц. а. є страховики та страхувальники.

Страховиками є юрид. особи – резиденти України, які отримали в установленому порядку ліцензію на здійснення обов’язкового А. с. ц. а.

Страхувальниками можуть бути: експлуатанти повітряних суден; власники повітряних суден; авіаційні перевізники; експлуатанти аеропортів (аеродромів, вертодромів, постійних злітно-посадкових майданчиків); сертифіковані суб’єкти наземного обслуговування; орг-ції, що надають послуги з аеронавігаційного обслуговування (та не є структурними підрозділами аеропорту (аеродрому) або не входять як спеціалізовані органи до складу аеропорту (аеродрому); розробники, виробники цив. авіаційної техніки, орг-ції з техно. обслуговування, що мають право проводити випробувальні польоти, у т. ч. ін.

польоти з виробничої необхідності (приймально-здавальні, сертифікаційні польоти або виробничі перельоти тощо); навчальні заклади, що мають право виконувати навчально-тренувальні польоти; фіз. або юрид. особи, які є замовниками авіаційних робіт і уклали відп. угоди з виконавцем авіаційних робіт.

Вимоги Порядку і правил здійснення обов'язкового А. с. ц. а. поширюються на іноз. експлуатантів повітряних суден у разі виконання ними польотів у повітряному просторі України в частині розмірів відповідальності за шкоду, заподіяну пасажирам, багажу, пошті, вантажу та третім особам.

Умови обов'язкового А. с. ц. а. визначаються договорами обов'язкового А. с. ц. а.

І. Б. Чайкін.

АГРАРНА БІРЖА – суб'єкт господарювання держ. форми власності, заснований для досягнення публ. мети, діяльність якого спрямована на створення необхідних умов для реалізації заходів регулюючого впливу на аграрному ринку, що здійснюються Аграрним фондом і М-вом аграрної політики та продовольства України, а також надання біржових послуг суб'єктам господарювання.

А. б. є неприбутковим (непідприємницьким) підприємством і не розподіляє свої доходи на користь свого засновника або своїх членів. А. б. не може бути засновником юрид. особи, що має на меті отримання прибутку, або її учасником, членом чи акціонером, крім тих, що створюються для надання послуг, пов'язаних із біржовими.

Осн. завданням А. б. є підвищення рівня держ. продовольчої безпеки, а також надання біржових послуг суб'єктам господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосп. продукції, продажу товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосп. продукція, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних, а також із проведення та/або орг-ції розрахунково-клірингової діяльності.

Предметом діяльності А. б. як суб'єкта господарювання, створеного для досягнення публ. мети, є: надання біржових послуг, необхідних для проведення Аграрним фондом товарних або фін. інтервенцій з метою підтримання рівня мінім. або недопущення перевищення рівня макс. закупівельних цін об'єктів держ. цінового регулювання; укладання угод купівлі-продажу об'єктів держ. цінового регулювання з/до держ. інтервенційного фонду за участю Аграрного фонду; виконання рішень Аграрного фонду про запровадження режиму адмін. регулювання ціни окремого об'єкта держ. цінового регулювання у випадках, передбачених законом; організація біржових торгів з придбання та продажу об'єктів держ. цінового регулювання для потреб держ. продовольчого резерву, а також з продажу об'єктів держ. цінового регулювання, що були конфісковані або підлягають продажу відповідно до закону у порядку, визначеному А. б. та узгодженому з Аграрним фондом; надання права на участь у біржовій торгівлі ін. товарним біржам, за умови попередньої їх сертифікації щодо стандартів продажу або поставки біржового товару відповідно до порядку, визначеного КМУ.

Засновником А. б. є КМУ в особі Аграрного фонду. Члени А. б. – Аграрний фонд, а також прийняті до її складу юрид. особи-резиденти.

Органами управління А. б. є заг. збори членів А. б., наглядова рада, дирекція А. б. та ревізійна комісія.

Прав. регулювання діяльності А. б. здійснюється ГКУ, ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства», «Про товарну біржу» та Статутом А. б., затв. постановою КМУ № 1285 від 26 груд. 2005.

М. С. Кожух.

АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКІ САНКЦІЇ – публ.-прав. заходи юрид. відповідальності, що застосовуються органами держ. влади та органами місцевого самоврядування до суб'єктів господарювання за порушення встановлених у зак-ві правил здійснення госп. діяльності. А.-г. с. є однією з форм госп.-прав. відповідальності, заг. положення щодо якої передбачені в гл. 24 ГКУ.

ГКУ у ст. 238 визначає А.-г. с. як заходи організаційно-прав. або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єкта господарювання та ліквідацію його наслідків. А.-г. с. не можуть встановлюватися підзаконними актами, а виключно законами.

Осн. відмінністю А.-г. с. від ін. госп. санкцій є суб'єктний склад осіб, які застосовують ці заходи відповідальності до правопорушника. А.-г. с. можуть застосовуватися тільки уповноваженими органами держ. влади або органами місцевого самоврядування, відп. повноваження яких мають бути визначені

у ЗУ. Цей висновок впливає з положень ч. 2 ст. 19 Конституції України, згідно з якими органи держ. влади та місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачений Конституцією та ЗУ. Зокрема, порядок застосування А.-г. с. за порушення правил ціноутворення і відп. повноваження держ. органів встановлені ЗУ «Про ціни і ціноутворення» та ПКУ.

Види А.-г. с., умови та порядок їх застосування визначаються не лише ГКУ, а й ПКУ, ін. законодавчими актами: ЗУ «Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування» (ст. 1), «Про валюту і валютні операції» (ст. 14), «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (ст. 11), «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (ст. 41), «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» (ст. 14), «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ст. 37), «Про цінні папери та фондовий ринок» (ч. 4 ст. 21, ст. 36), «Про банки і банківську діяльність» (ст. 73, 74) тощо.

А.-г. с. можуть застосовуватися органами держ. влади чи органами місцевого самоврядування безпосередньо (напр., при застосуванні індивідуального режиму ліцензування на підставі ст. 37 ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність») або опосередковано – шляхом звернення уповноважених органів до суду з позовними вимогами про застосування такого роду санкцій (напр., при скасуванні держ. реєстрації та примусової ліквідації суб'єкта господарю-

вання згідно зі ст. 247, 248 ГКУ та ЗУ «Про державну реєстрацію»).

ГКУ встановлює осн. види А.-г. с. (ст. 239), серед яких: вилучення прибутку (доходу); адмін.-госп. штраф; стягнення зборів (обов'язкових платежів); застосування антидемпінгових заходів; припинення експортно-імпорتنих операцій; застосування індивідуального режиму ліцензування; анулювання ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання окремих видів госп. діяльності; скасування держ. реєстрації і ліквідація суб'єкта господарювання та ін.

Цей перелік не є вичерпним. У гл. 28 ГКУ і в ін. ЗУ виділяються спец. А.-г. с. Зокрема, ст. 48 ЗУ «Про захист економічної конкуренції» встановлює такі А.-г. с.: примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монополіне (домінуюче) становище на ринку, блокування цінних паперів, скасування дозволу на узгоджені дії, публікацію за рахунок правопорушника офіц. інформації АМКУ про вчинене порушення зак-ва й ін.

ГКУ встановлює юрид. гарантії і строки застосування А.-г. с.

Згідно зі ст. 249 ГКУ суб'єкт господарювання має право оскаржити до суду рішення будь-якого органу держ. влади чи органу місцевого самоврядування щодо застосування до нього А.-г. с. Спосіб захисту порушених прав суб'єктів господарювання – визнання неправомірного рішення недійсним, передбачений ст. 20 ГКУ.

Ст. 250 ГКУ встановлює строки застосування А.-г. с.: вони можуть бути застосовані протягом 6-ти місяців із дня виявлення порушення, але не пізніше як

через один рік з дня порушення цим суб'єктом установлених законодавчими актами правил здійснення госп. діяльності, крім випадків, передбачених законом. Ідеться про давність притягнення до відповідальності за порушення встановлених д-вою правил здійснення госп. діяльності. Окремими законодавчими актами, зокрема ПКУ, ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» встановлюються винятки з передбачених ГКУ строків застосування А.-г. с.

Лит.: Лук'янець Д. М. Про правову природу адміністративно-господарських санкцій // Підприємництво, господарство і право, 2005, №3; Шевченко Н. Поняття адміністративно-хозяйственных санкций // Там само, 2005, №7; Щербина В. С. Адміністративно-господарські санкції в системі заходів господарсько-правової відповідальності // Вісник господарського судочинства, 2006, №2; Войтенко І. С. Співвідношення адміністративних та адміністративно-господарських санкцій // Держава і право, 2010, №47; Денисенко О. В. Адміністративно-господарські санкції: проблеми, перспективи та шляхи подолання колізій при їх застосуванні // Вісник господарського судочинства, 2010, №3.

О. П. Подцерковний.

АКРЕДИТАЦІЯ – неосн. засіб регулюючого впливу д-ви на діяльність суб'єктів господарювання, який передбачає перевірку компетентним держ., громад. органом чи орг-цією (комісією) якості здійснення госп. (ін.) діяльності певного виду і надання документа, що підтверджує право на здійснення певного виду госп. (ін.) діяльності протягом визначеного часу або на період

до настання визначеного у документі терміну.

А. може взагалі надавати право на здійснення певного виду діяльності (напр., право на заняття журналістською діяльністю на певній території протягом певного часу), а може передбачати різнорівневу градацію (напр., А. ЗВО (їхніх послуг) з присвоєнням їм чи їхнім послугам певного рівня А.).

Найбільше поширення А. отримала у сфері вищої освіти. У ЗУ «Про вищу освіту» ст. 24 визначено ЗВО 4-х рівнів А.

У п. 4 ст. 1 ЗУ «Про вищу освіту» подане визначення А. освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності навчального закладу (далі – НЗ) за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання. П. 2 ст. 15 ЗУ «Про освіту» ліцензування, інспектування, атестацію та акредитацію ЗВО виділено як критерії визначення відповідності освітніх послуг держ. стандартам і вимогам; п. 3 ст. 15 лише за результатами ліцензування МОНУ, МОН АРК, місцеві органи управління освітою у межах своїх повноважень надають ЗВО незалежно від форм власності ліцензії на право здійснення освітньої діяльності і вносять їх до держ. реєстру ЗВО.

У п. 2 Положення про А. вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та професійних училищах, затв. постановою КМУ від 9 серп. 2001 №978, подане визна-

чення А. вищих навчальних закладів та А. напряму підготовки, спеціальності у НЗ (відокремленому підрозділі НЗ). А. вищих навчальних закладів – це держ. визнання його статусу (рівня акредитації); А. напряму підготовки, спеціальності у НЗ (відокремленому підрозділі НЗ) за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем – це держ. визнання відповідності рівня підготовки (перепідготовки) фахівців держ. вимогам до напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу, затв. МОНУ. П. 2 ст. 28 ЗУ «Про вищу освіту» визначено, що А. підлягає напрям, спеціальність і ЗВО. А. здійснюється ДАК України. Цей орган на підставі заяви ЗВО про проведення акредитаційної експертизи приймає рішення про видачу сертифіката про акредитацію напряму, спеціальності та ЗВО чи про відмову у його видачі. ЗВО, що успішно пройшли акредитаційну експертизу, отримують сертифікат про А. напряму, спеціальності або ЗВО, термін дії якого не може перевищувати 10 років.

Особливості та порядок проведення А. НЗ також визначено вказаним вище Положенням. П. 7 цього Положення визначено, що сертифікат про А. НЗ (напряму підготовки, спеціальності) вперше видається строком на 5 років, під час проведення 2-ї та наступних А. – на 10 років. Пп. 9–16 Положення визначено порядок проходження А., права та обов'язки акредитованого НЗ, встановлено порядок апеляційного оскарження НЗ рішень ДАК перед МОНУ.

Лит.: Деревянко Б. В. Ліцензування як засіб регулюючого впливу держави на діяльність навчальних закладів // Форум пра-

ва, 2011, № 4. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11dbvdnz.pdf>; Його ж. Надання освітніх послуг: правовий статус суб'єктів. Д., 2011; Його ж. Господарсько-правове регулювання надання послуг у сфері освіти. Д., 2012; Його ж. Послуги у сфері освіти: правове регулювання. Д., 2013; Його ж. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. ... д-ра юрид. н.: 12.00.04. Д., 2014.

Б. В. Дерев'янко.

АКЦИЗНИЙ СКЛАД – спеціально обладнані приміщення на обмеженій території (далі – приміщення), розташовані на митній території України, де під контролем постійних представників контролюючого органу розпорядник А. с. провадить свою госп. діяльність шляхом вироблення, оброблення (перероблення), змішування, розливу, пакування, фасування, зберігання, одержання чи видачі спирту етилового, горілки та лікеро-горілочаних виробів, а також приміщення, розташовані на митній території України, де розпорядник А. с. провадить свою госп. діяльність шляхом вироблення, оброблення (перероблення), змішування, навантаження-розвантаження, зберігання пального (крім скрапленого газу природного, бензолу, метанолу), за винятком приміщень для навантаження-розвантаження, зберігання пального виключно для потреб власного споживання пального розпорядником А. с. (підп. 14.1.6 п. 14.1 ст. 14 ПКУ). Не є А. с. приміщення відокремлених підрозділів розпорядника А. с., які використовуються ним виключно для пакування, фасування, зберігання, одержання чи видачі

маркованих марками акцизного податку горілки та лікеро-горілочаних виробів, відвантажених з А. с., а також для здійснення оптової та/або роздрібною торгівлі відповідно до отриманої розпорядником А. с. ліцензії.

Функціонування А. с. регулюється також ЗУ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19 груд. 1995, Порядком роботи представників контролюючих органів на акцизних складах та податкових постах, що утворюються на території підприємств, де виробляється продукція з використанням спирту етилового та біоетанолу, які отримуються за нульовою ставкою акцизного податку, затв. наказом Мінфіну від 23 січ. 2015, Порядком ведення Єдиного реєстру товарно-транспортних накладних на переміщення спирту етилового та алкогольних напоїв і Порядком ведення Єдиного держ. реєстру витратомірів – лічильників обсягу виробленого спирту етилового, затв. постановою КМУ від 9 жовт. 2013.

За чинним законом виділяють такі особливості функціонування А. с.:

– А. с. – це місце, де товари, які підлягають оподаткуванню акцизом, виробляються, обробляються, зберігаються, утримуються та видаються (тобто місце провадження госп. діяльності);

– А. с. є невід'ємним елементом механізму здійснення контролю представниками ДФСУ за виробництвом та обігом спирту етилового, спирту етилового денатурованого (спирту техн.), біоетанолу, горілки і лікеро-горілочаних ви-

робів на підприємствах, де використовується спирт, отриманий за нульовою ставкою акцизного податку;

– А. с. повинні бути обладнані витратомірами – лічильниками обсягу виробленого спирту етилового, які зареєстровані в Єдиному держ. реєстрі витратомірів – лічильників обсягу виробленого спирту етилового;

– на А. с. постійно діють представники органу ДФСУ за місцем розташування таких А. с. Податковий пост утворюється на території підприємств, де використовується спирт за нульовою ставкою акцизного податку для виробництва: продуктів органічного синтезу, лікарських засобів, виноградних та плодово-ягідних виноматеріалів і сусла, бензинів моторних сумішевих із вмістом біоетанолу, етил-трет-бутилового етеру, ін. добавок на основі біоетанолу, а також біопалива;

– представники органів ДФСУ на А. с. під час ввезення чи відвантаження спирту етилового, горілки та лікеро-горілчаних виробів роблять відмітки на товарно-транспортній накладній, що має реєструватися в Єдиному реєстрі товарно-транспортних накладних на переміщення спирту етилового та алкогольних напоїв;

– інвентаризація спирту етилового на А. с. проводиться у присутності представника ДФСУ на А. с.;

– відповідні органи ДФСУ контролюють роботу А. с. і податкових постів та згідно з наданою інформацією таких постів проводять аналіз діяльності підприємства щодо цільового використання спирту та обсягів виробництва продукції з його вмістом.

Лит.: Гармонізація податкового законодавства: українські реалії. К., 2012; Бабін І. І. Податкове право. Чернівці, 2012; Паракуда І. В. Господарсько-правове регулювання складської діяльності в Україні. К., 2015.

В. В. Рєзнікова.

АКЦІОНЕРНА УГОДА – договір, що укладається між акціонерами (всіма чи кількома) і регулює відносини, пов'язані з управлінням АТ, обігом акцій, вирішенням конфліктних ситуацій тощо.

Поява А. у. в практиці корпоративних відносин була зумовлена значною ймовірністю явних та прихованих конфліктів між учасниками/акціонерами товариства (компанії), що негативно впливає на ефективність діяльності такої орг-ції. А. у. дозволяють максимально ефективно врегулювати відносини учасників госп. товариства (зазвичай акціонерного) між собою, а в праві деяких країн передбачена можливість укладення такої угоди за участю не лише акціонерів, а й самого товариства. А. у. є актом індивідуально-прав. (договірного) регулювання корпоративних відносин. А. у. притаманні як заг. ознаки для договору (рівність сторін, добровільність укладання, взаємна відповідальність за невиконання або неналежне виконання прийнятих зобов'язань, гарантований суд. захист тощо), так і спец. ознаки (мета укладення, суб'єктний склад, наслідки невиконання та ін.). А. у. є додатковим (похідним) засобом прав. регулювання корпоративних відносин поряд із законом і статутом товариства.